

[Vztah člověka k budoucnosti]

79/022 (790714-2)

Vztah člověka k budoucnosti je nutno chápat v jeho komplikovanosti, která překračuje schematické vyjádření základního životního obratu od mýtu k víře. O tom platí sice, že člověk původně myticky orientovaný směrem na minulost (přesněji na praminulost) se obrací směrem do budoucnosti. Fenomenologicky to vypadá tak, že to, co má myticky orientovaný člověk „před“ sebou, je minulost, minulý, daný pravzor, zatímco člověk orientovaný vírou má „před“ sebou budoucnost, kdežto minulost nechal za svými zády. Ale ono „před“ sebou je nutno ještě blíže ozřejmit, analyzovat a upřesnit. Mít budoucnost před sebou znamená být k ní obrácen čelem. Ale je také sama budoucnost obrácena čelem k nám? V jistém smyslu ano: budoucnost nám jde vstříc, přichází k nám, přibližuje se k nám - a stává se pro nás přítomností. Ale to vlastně není pravá budoucnost, nýbrž jenom přicházející, „budoucí“ danost, již připravená, a tedy „hotová“. Ta pravá budoucnost nejde k nám, ale volá nás k sobě, vede nás za sebou, orientuje nás právě do budoucnosti, která ještě není hotová, daná, připravená, nýbrž která čeká na naši práci, na naši aktivitu. To, co my děláme, když směřujeme do budoucnosti, není vlastně uskutečňování nějakých předem daných možností, nýbrž otevírání nových cest, které tu dosud ještě v žádném smyslu nebyly, dokonce ani jako připravená možnost. Když něco při svém realizování možností za sebou necháváme jako fakticitu, je to jenom vedlejší produkt. Kdybychom se nechali strhnout a vázat tímto produktem jako cílem své činnosti, vlastně bychom sešli z cesty zaměření do budoucnosti. Budoucnost je tedy „před“ námi v tom smyslu, že jde napřed a vede, táhne nás za sebou. Není před námi jako to, co před sebe rozprostíráme, jako předmět, nýbrž jako to, co nás předchází, co je naším vodítkem, co nás orientuje na ten jediný možný pravý životní cíl, jímž není a nemůže být nic daného, hotového (ani nic, co se někdy v budoucnu něčím daným, hotovým stane), nýbrž který se nám může jenom sám dát - a to tak, že nás přijme. Cílem veškeré naší aktivity, orientované do budoucnosti, není, abychom něčeho dosáhli a pak to měli, nýbrž abychom se postupně odloučili ode všeho daného a byli přijati jako subjekty, jako osobnosti (tedy rovněž jako ne-danosti) do světa budoucnosti, která se nikdy nestane minulostí (Rahner mluví v této souvislosti o „absolutní budoucnosti“ a interpretuje tak Boha).

(Doma, 14. 7. 79)